

АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРЕЮДИЦИИ ПО НК ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА
НА ПРАВНИТЕ МНОЖЕСТВА

Изабела Чакърова-Димитрова

A VIEW ON THE ADMINISTRATIVE PREJUDICES IN THE CRIMINAL CODE
FROM THE POINT OF MULTIPLE OFFENCES

Izabela Chakarova-Dimitrova

Abstract: This article presents a view on the administrative prejudices in the Criminal Code from the point of multiple offences. The author attempts to define the “peculiar” multiple offences and to outline their most important characteristics. This article dwells on the general regularities and prerequisites for the “peculiar” multiple offences.

Keywords: administrative prejudices, Criminal Code, multiple administrative offences, crime, recurrence, administrative penalty.

Настоящата статия е посветена на едни „особени“ множества от административно нарушение и престъпление, които са предмет на регулиране от Особената част на НК. Тези множества наподобяват повторност, но не могат да бъдат отъждествени нито с повторността на административните нарушения, нито с повторността на престъпленията, изучавана от наказателното право.

Преди да бъдат представени т.нар. „особени“ множества по НК, са необходими няколко предварителни уточнения.

Множествата административни нарушения, подробно анализирани в други научни трудове на автора¹, са образувани от деяния, всяко едно от които осъществява състав на административно нарушение, предвиден в съответния отраслов закон.

Видовете множества от престъпления са уредени в глава втора, раздел IV от Общата част на НК.² Всяко от тях се състои от две или повече престъпления, като основните разграничения на множествата са на съвкупности

¹ За повторността на административните нарушения и нейните видове, вж. по-подробно статиите: **Чакърова-Димитрова, Из.** Повторност на административните нарушения съобразно ЗАНН – обща характеристика и предпоставки. – De jure, 2023, № 1, с. 19-28, **Чакърова-Димитрова, Из.** Видове повторност на административните нарушения. – Юридическо списание на НБУ, 2024, № 1, с. 54-64, а за системността на административните нарушения – вж. **Чакърова-Димитрова, Из.** Системност на административните нарушения – понятие и форми. – De jure, 2024, № 1, с. 17-30.

² По-подробно за множествата престъпления вж. **Стойнов, Ал.** Наказателно право. Обща част. София: Сиела, 1999, с. 344 и сл., както и **Марков, Р., Сл. Димитрова-Симеонова, П. Митрева, Р. Костадинова, Юл. Матеева, Пр. Марков.** Наказателно право на Република България. Обща част. Второ актуализирано издание. София: Сиела, 2024, с. 485 и сл.

(идеална и реална) и рецидив (общ и специален).³

При множествата, състоящи се само от административни нарушения, респективно само от престъпления, извършените деяния остават на една плоскост. Всички те са административни нарушения или всички те са престъпления. За целите на настоящото изследване могат да бъдат наречени „обикновени“ или „прости“ множества. Назоваването им като „обикновени“ множества е наложително, за по-ясното им отграничаване от едни други множества, правно регулирани, при които еднородни по вид деяния поражда различна по вид отговорност. Тези други множества могат да бъдат наречени „особени“, „смесени“ или „сложни“. Те са сложни дотолкова, доколкото е сложна използваната законодателна техника за тяхното регулиране. Те са смесени, тъй като елементите, от които се образуват, не са нито само административни нарушения, нито – само престъпления.

Интерес в настоящата статия представляват именно те – тази особена категория множества, при които един от елементите е административно нарушение, а другият – престъпление. Прилагателното „особени“ им приляга в най-висока степен. Без законодателят да употребява този термин, подобни множества са регулирани от нормите на Особената част на НК. При тях първото извършване на деяние от даден вид съставлява административно нарушение, а повторното – престъпление. Съществува грацията в правната квалификация на правонарушението.

³ Стойнов, Ал. Наказателно право..., с. 345 и сл.

⁴ Вж. Салкова, Ек., Д. Дончева. Конструирани на състава на престъплението чрез административни преюдиции. – В: Правото в XXI век – предизвикателства и перспективи. Сборник с доклади от международната научна конференция, проведена по случай 30 години от създаването на Юридическия факултет на Пловдивския университет, Пловдив, 13 и 14 октомври 2022 г. Том 2. Ред. съвет: Ангел Шопов – глав. ред. и др. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2023, с. 272 – 281.

Освен терминът ‘административни преюдиции’ в научни статии в идентичен смисъл се употребява и терминът ‘административнонаказателни преюдиции’ – вж. Стоев, С. Административнонаказателни преюдиции и случаи на административнонаказателна отговорност по НК. – Социалистическо право, 1977, № 6. В статията си Симеон Стоев разглежда административнонаказателните преюдиции по НК, като сочи, че наличието им „формира наказателен състав с основна предпоставка – повторно извършване на санкционирано по реда на ЗАНН административно нарушение“.

⁵ Вж. Войнов, М., Ал. Милев. Латинско-български речник. Четвърто стереотипно издание. София: Наука и изкуство, 1990, с. 539.

⁶ Вж. по-подробно Салкова, Ек., Д. Дончева. Конструирани на състава на престъплението чрез административни преюдиции..., с. 272 – 281, както и цитираните в статията научни трудове.

⁷ Стоев, С. Административнонаказателни преюдиции..., с. 47 и сл.

Първоначално санкционирането на множества от деяния по този начин е било изключение в наказателното право, но тенденцията е към увеличаване на съставите в НК, които регулират подобни множества. Правната теория назовава използваната техника при конструирането на такива престъпни състав в НК с термина „административни преюдиции“.⁴ Терминът ‘преюдиция’, на латински ‘*prae-iudicio*’, означава „предварително съдя, предварително решавам“⁵. При административните преюдиции въпросът, който предварително е решен, е относно факта на извършеното преди престъплението друго деяние от същия вид, за което е наложено административно наказание. Понятието ‘административна преюдиция’ отразява специфичната законодателна техника, която създава състав на престъпление за повторно извършване на административно нарушение от даден вид. Първото деяние, съставляващо административно нарушение, е установено и наказано с влязъл сила акт по правило по административен ред. Второто деяние от същия вид е криминализирано от нормите на наказателното право и съставлява престъпление съобразно предвидения в Особената част на НК престъпен състав.

Административните преюдиции представляват интерес предимно за наказателно-правната наука.⁶ Българската административноправна литература по изключение се ангажира с тяхното разглеждане.⁷ За разлика от българската доктрина, административните преюдиции в руското углавно право са

подробно анализирани от различни автори.⁸ Сред тях административните преюдиции имат и своите противници. Според някои учени повторността не е в състояние да промени вътрешната същност на правонарушението и следователно не може да промени предмета на правно регулиране.⁹ Подобно е схващането за административните преюдиции на Кузнецова, според която „количество непрестъпни правонарушения не могат да придобият качество на престъпление, така както сто котки не могат да придобият качество на тигър“¹⁰. Други автори сочат административните преюдиции като неефективни за предотвратяване на многократното извършване на правонарушения от даден вид.¹¹

Съществуват и виждания, които придават по-голяма значимост на административните преюдиции като особено средство на юридическа техника и ги нареждат по важност до правните аксиоми, презумпции и фикции.¹²

Значителна част от горепосочените критики спрямо административните преюдиции могат да бъдат спестени, ако административните преюдиции бъдат анализирани от гледна точка на правните множества.

Независимо от контрастните мнения и оценки, административните преюдиции са част от наказателното право на редица държави. В това число българското наказателно право не прави изключение.

До момента административните преюдиции в НК не са били изучавани въз основа на множествата.¹³ Настоящият научен анализ изследва административните преюдиции в българския Наказателен кодекс от гледна точка на правно регулираните множества. Използваният метод на изследване е юридическият. Правната характеристика в статията е насочена към елементите на тези особени множества и връзките между тях.

Престъпни състави, включващи административни преюдиции, могат да бъдат открити в различни глави на Особената част на НК. Осъществяването на всеки един от тях предполага извършено аналогично деяние от същия вид като престъплението, за което деяние на лицето е наложено административно наказание. Условно тези престъпни състави могат да бъдат разделени на две групи.

В първата група попадат тези, при които съставът на административното нарушение, предхождащо престъплението, е предвиден в

⁸ Въпросът за административните преюдиции се засяга както в монографични трудове, така и в десетки студии и статии, измежду които: **Иванчин, А.В.** Конструирование состава преступления: теория и практика. Москва: Проспект, 2014; **Ковалев, М.И.** Преступление и проступок. – В: Проблемы совершенствования законодательства по укреплению правопорядка и усиление борьбы с правонарушениями. Межвузовский сборник научных трудов. Свердловск: Изд-во Свердл. юрид. ин-та, 1982, с. 3-14; **Антонова, Т.Л.** Административная преюдиция в уголовном законодательстве России и зарубежных стран. – Символ науки, 2018, № 3. с. 60-63; **Родин, А. Ю., Ростокинский, А. В.** Административная преюдиция и профилактика преступлений. – Образование и право, 2021, № 11, с. 254-258; **Ямашева, Е. В.** К вопросу о восстановлении института административной преюдиции в уголовном законе России. – Журнал российско права, 2009, № 10, с. 69-79; **Анисимов, В.Ф., Акинина, Н.Ю.** Обоснованность уголовно-правовых норм с административной преюдицией. – Вестник Томского государственного университета, 2018, № 453, с. 202-207; **Кузнецова, Н.Ф.** Цели и механизм реформы Уголовного кодекса. – Советское государство и право, 1992, № 6, с. 78-86 и др.

⁹ **Ковалев, М.И.** Преступление и проступок..., с. 11 и сл., цит. по **Иванчин, А.В.** Конструирование состава преступления..., с. 231.

¹⁰ **Кузнецова, Н.Ф.** Цели и механизм реформы Уголовного кодекса. – Советское государство и право, 1992, № 6, с. 78-86, с. 83.

¹¹ **Родин, А.Ю., Ростокинский, А.В.** Административная преюдиция..., с. 256.

¹² **Антонова, Т.Л.** Административная преюдиция..., с. 60.

¹³ Доктриналните схващания относено административните преюдиции в руското наказателно право са в четири основни направления: в формално-юридически смисъл, в социално-юридически, междоотраслов и криминологически. По-подробно за различните концепции вж. **Мамхягов, З.З.** Понимание административной преюдиции в уголовном праве (законодательстве): основные доктринальные подходы. – Вестник Югорского государственного университета, 2021, № 2 (61), с. 52-56, както и цитираните в статията автори.

специалното административно законодателство. Това са престъпленията по чл. 238, ал. 2, т. 2, чл. 296, ал. 3, чл. 343б, ал. 6, чл. 343в, ал. 1 и 2 от НК, съответно съставите на административните нарушения са описани в Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Закон за опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия (ЗООРПСМ), Закон за движението по пътищата (ЗДВП), т.е. извън разпоредбите на НК.

При втората обособена група съставите на административните нарушения, които предхождат извършването на съответното престъпление, се съдържат в разпоредбите на Особената част на НК. Към тази група се отнасят следните текстове от НК: разпоредбите на чл. 135, ал. 5 (административното нарушение) и ал. 6 (престъплението за повторното деяние като административното нарушение), аналогично чл. 232, ал. 3 (административното нарушение) и ал. 4 (престъплението) и по-усложнената законодателна конструкция, използвана в правната норма на чл. 218б от НК. Съобразно ал. 1 на чл. 218б от НК деянието (по чл. 194, ал. 3, чл. 195, ал. 4, чл. 204, буква „а“, чл. 206, ал. 1 и 5 и чл. 207 и свързаното с него вещно укривателство) при наличие на предвидените в закона предпоставки не е престъпно, а се санкционира като административно нарушение по административен ред, съобразно чл. 424 от НК. Обаче, ако в посочения от закона срок, съобразно чл. 218б, ал. 2, т. 2, втората хипотеза, от НК, бъде извършено ново общественоопасно деяние от същия вид и със същите характеристики, като наказаното административно нарушение, то за него ще бъде приложен съответният престъпен състав (по чл. 194, ал. 3, чл. 195, ал. 4 и т.н.).

Посочените престъпни състави от НК притежават многобройни различия. Различни са обществените отношения, които са обект на защита, различни са елементите от обективната страна на изброените престъпления. За някои от тях правната норма изисква особено качество на субекта. Различна е и тяхната наказуемост. Но, ако към тях бъде подходено от гледна точка на правните множества, проучването позволява да бъдат очертани и изведени редица техни общи характеристики и закономерности.

Избраният подход за анализ на административните преюдиции през призмата на правните множества допринася за задълбочено изследване на тяхната същност и за опровергаване на голяма част от негативните оценки на техните противници.

Според една част от критиците на административните преюдиции количеството извършени нарушения не е в състояние да промени предмета им на правно регулиране и съответно те да придобият качество на престъпление.¹⁴ Друга част от критиките са относно неспазване на принципа на законност, тъй като за едни и същи деяния едни лица се подвеждат под административнонаказателна, а други лица – под наказателна отговорност, т.е. критерият е личността на нарушителя.¹⁵ В подобен смисъл са и възраженията срещу административните преюдиции, според които разграничението на правонарушенията не може да се извършва според субекта¹⁶, и че принципът на равнопоставеност изисква за едни и същи деяния да бъде реализирана една и съща по вид отговорност.¹⁷ Друг аргумент против административните преюдиции е, че признаци от състава на престъплението са установени предварително от несъдебни органи.¹⁸ Според

¹⁴ В този смисъл вж. **Ковалев, М.И.** Преступление и проступок..., с. 11 и сл., цит. по **Иванчин, А.В.** Конструирование состава преступления..., с. 231 и **Кузнецова, Н.Ф.** Цели и механизм реформы Уголовного кодекса. – Советское государство и право, 1992, № 6, с. 78–86, с. 83.

¹⁵ Вж. по-подробно **Богданов, А.В.** Административная преюдиция и реализация принципов справедливости и законности в уголовном праве. – Труды Академии управления МВД России, 2018, № 1, с. 142-147, с. 144 и цитираните от него автори.

¹⁶ В този смисъл вж. **Ковалев, М.И.** Преступление и проступок..., с. 11 и сл., цит. по **Иванчин, А.В.** Конструирование состава преступления..., с. 231.

¹⁷ Вж. **Хаджийска-Йосифова, П.** Обществената опасност като критерий за отграничаване на административни нарушения от престъпления. – *Studia Iuris*, 2024, № 1, с. 36–41, на с. 41.

¹⁸ Вж. по-подробно отрицателните становища на различни автори, посочени в статията: **Ямашева, Е. В.** К вопросу о восстановлении института административной преюдиции..., с. 71.

други критици повторността на административното нарушение е механичен признак, по който законодателят създава състав на престъпление, за самостоятелни административни нарушения, които нямат връзка помежду си.¹⁹ На критика се подлага и ефективността на административните преюдиции.²⁰

Несъстоятелността на тези критики проличава в хода на характеристиката на административните преюдиции по НК от гледна точка на създадената правна регулация за този тип множества от противоправни деяния.

Правната характеристика на особени множества, регулирани от нормите на НК, очертава техните елементи и установените от закона връзки между тях.

Първата характерна черта на разглежданите множества е в тяхната структура. Тези особени множества се състоят от административно нарушение и престъпление. Деянията по правило са еднородни, те са от един и същи вид. Броят на еднородните деяния при тези особени множества по принцип е две. Първото от деянията осъществява състав на административно нарушение, а второто – състав на престъпление. Изключение представлява престъпният състав, описан в текста на чл. 238, ал. 2, т. 2 от НК, при който престъплението е предшествано от влизането в сила на две наказателни постановления за административни нарушения. Осъществяването му предполага извършването на поне три деяния, от които поне две административни нарушения, всяко от което е санкционирано с отделно наказателно постановление. Друга особеност на престъпния състав по чл. 238, ал. 2, т. 2 от НК, в сравнение с останалите разглеждани състави, е липсата на изискване деянията да са от един и същи вид, но деянията, които предхождат престъплението, са сходни по своя вид. Те са административни нарушения в един и същ стопански отрасъл, регулиран от нормите на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА).

Както при множествата, състоящи се само от административни нарушения, така и само от престъпления, и тук при тези особе-

ни множества, регулирани посредством предвидените престъпни състави в НК, е налице установена от закона връзка между отделните правонарушения. Отделните противоправни деяния са свързани помежду си в няколко направления – по линия на субекта, по материя и по време. Деянията, формиращи всяко едно от особените множества, са извършени от едно и също лице, те са по принцип от един и същи вид и са извършени в определен от закона времеви интервал.

По отношение на субекта някои от престъпните състави могат да изискват особено негово качество. По-интересен е въпросът: каква е минималната възраст на дееца за осъществяване на престъпен състав по НК, който включва административна преюдиция. Този въпрос възниква поради есенциалната характеристика на анализиранията множества, състоящи се от административно нарушение и престъпление. Административнонаказателна отговорност не носят непълнолетните на възраст от 14 до 16 години. За разлика от административнонаказателната, наказателната отговорност принципно е възможно да бъде реализирана и спрямо лица и на тази възраст, ако са могли да разбират свойството и значението на деянието и да ръководят постъпките си (сравни чл. 26, ал. 2 от ЗАНН и чл. 31, ал. 2 от НК). За да бъде санкционирано първото деяние – административното нарушение, лицето трябва да е навършило 16 години. Последващото деяние от същия вид, осъществяващо състава на престъпление, е невъзможно да е извършено от същото лице на по-ниска възраст. От тук изводът, който следва да бъде направен по отношение на субекта, е, че при разглежданите особени множества наказателноотговорно е възможно да бъде само лице, което има навършени 16 години към момента на извършване на деянията, както на административното нарушение, така и на престъплението, и при условие, че е разбирало свойството и значението на деянията и е могло да ръководи постъпките си.

На следващо място, двете противоправни деяния, образуващи множеството, са

¹⁹ В този смисъл вж. **Лопашенко, Н.А.** Административной преюдиции в уголовном праве – нет! – Вестник Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2011, № 3, с. 64–71, с. 68, Цит. по: **Анисимов, В.Ф., Акинина, Н. Ю.** Обоснованность..., с. 205.

²⁰ Вж. **Родин, А.Ю., Ростокинский, А.В.** Административная преюдиция..., с. 256.

идентични по вид. Изключение представлява съставът, описан в чл. 238, ал. 2, т. 2 от НК, който за да бъде осъществен се предхожда от извършването на поне две административни нарушения, установени с влезли в сила наказателни постановления, като няма изискване те да са от един и същи вид. Достатъчно е да са административни нарушения по ЗРА.

За установената от закона времева връзка между противоправните деяния е необходим допълнителен анализ. По-голяма част от разпоредбите на НК, регулиращи разглежданите множества, определят какъв е времевият интервал, релевантен за квалифициране на второто деяние като престъпление. Така, съобразно чл. 218б, ал. 2, т. 2, втората хипотеза, и чл. 232, ал. 4 от НК, последващото деяние, от същия вид като първото, съставлява престъпление, когато не е изтекла една година от извършване на първото нарушение. По чл. 343в, ал. 2 от НК отново срокът е една година, но началният момент не е извършването на административното нарушение, а неговото наказване по административен ред. Съставите на чл. 296, ал. 3 и чл. 343в, ал. 1 от НК не определят срока в години. Съобразно тези състави релевантният период за формиране на множеството е поставен в зависимост от срока на забраната за посещение на спортни мероприятия в страната или в чужбина (по чл. 296, ал. 3 от НК), респективно от срока, в който се изтърпява наказанието лишаване от право да се управлява моторно превозно средство (по чл. 343в, ал. 1 от НК).

В отделни състави, които регулират особени множества между административно нарушение и престъпление, изрично срок не е посочен. Възможно ли е двете деяния да бъдат отдалечени безкрайно във времето? Отговорът на този въпрос трябва да бъде отрицателен. Част от аргументите са аналогични на изложените относно повторността на административните нарушения, поради което тук няма да бъдат повтаряни.²¹ Към тях следва да бъде добавено следното.

В текста на чл. 30 от НК относно „обикновените“ множества, състоящи се само от престъпления, законодателят е фиксирал срока на 5 години от изтърпяване на наказание-

то. Извършването на ново престъпление след този срок изключва прилагането на предвидените в Особената част на НК състави за повторност и за опасен рецидив (арг. от чл. 30, във вр. с чл. 28 и 29 от НК). Следвайки тази логика, квалифицирането на едно деяние като престъпление след извършено административно нарушение от същия вид, няма как да е неограничено във времето. Но каква е времевата връзка между тях, когато законодателят не я е определил изрично?

Така например при анализираните особени множества срок не е дефиниран в разпоредбите на чл. 238, ал. 2, т. 2 и чл. 343б, ал. 6 от НК. Извършването на престъпление по чл. 238, ал. 2, т. 2 от НК се предхожда от поне две административни нарушения на специалния закон (ЗРА). Разпоредбата на чл. 89 от ЗРА определя като релевантен срок за повторността на административните нарушения една година от влизане в сила на наказателното постановление за първото административно нарушение. Административното нарушение, което предхожда извършването на престъплението по чл. 343б, ал. 6 от НК, е описано в чл. 174, ал. 3 от ЗДвП. Съответно, съобразно § 6, т. 33 от ДР на ЗДвП, „повторно“ е нарушението, извършено в едногодишен срок.

По отношение на съставите на чл. 238, ал. 2, т. 2 и чл. 343б, ал. 6 от НК възниква въпросът: дали трябва да се съблюдава срокът по чл. 30 от НК, който е 5 години, или този, предвиден в специалния закон, който е една година? Първият е приложим за множества, състоящи се само от престъпления, а вторият – за множества, състоящи се само от административни нарушения. Кой срок е правилно да се прилага в случай, че са налице елементите, описани в съставите на престъпленията по чл. 238, ал. 2, т. 2 и по чл. 343б, ал. 6 от НК?

Разстоянието във времето между деянията е изключително важно в случая, тъй като, ако изминалото време при извършване на последващото деяние, е повече от предвиденото в закона, би липсвало основание за подвеждане на лицето под наказателна отговорност. При наличие на същите предпоставки, с изключение на близостта по време между дея-

²¹ Вж. **Чакърова-Димитрова, Из.** Повторност на административните нарушения съобразно ЗАНН – обща характеристика и предпоставки. – De jure, 2023, № 1, с. 19–28, с. 25.

нията, последващото няма да е престъпление, а отново ще е административно нарушение.

Считам, че за да бъде осъществен съставът на престъплението по чл. 343б, ал. 6 от НК, респективно този по чл. 238, ал. 2, т. 2 от НК, има установен от закона срок и той е една година от влизането в сила на наказателното постановление, с което на нарушителя е наложено административно наказание за същото по вид нарушение.

Съображенията за този извод са следните. За анализираниите особени множества е неприложим 5 годишният срок, дефиниран в чл. 30 от НК. При тези особени множества правната норма не употребява термина „повторно“. При тях не става дума за повторност на престъплението. Налице е деяние от същия вид, но срокът по чл. 30 от НК не е приложим, тъй като първото деяние е санкционирано по административен ред с наложено административно наказание. Първото деяние, санкционирано по административен ред, не е престъпление и за него няма влязла в сила присъда. Върху нарушителя не е било въздействано с наказателноправни методи за извършено от него престъпление. Така деянието от същия вид дори да е второ по ред, е първо престъпление.

Като допълнителен довод може да бъде отбелязано, че ЗРА и ЗДвП посредством съдържащите се в тях многобройни състави на административни нарушения, дават първичната закрила на обществените отношения, които са обект на защита и съобразно престъпните състави на чл. 238, ал. 2, т. 2 и чл. 343б, ал. 6 от НК. Първичната закрила е административноправна. Това води до заключението, че повторността на противоправното деяние трябва да се преценява с оглед на срока, който е предвиден в специалния административен закон, санкциониращ съответното административно нарушение, който срок е една година, а не с този по чл. 30 от НК.

Друга разпоредба от НК, в която липсва посочен срок между първото деяние (административното нарушение) и второто деяние (престъплението) е чл. 135, ал. 6 от НК. Съставът на административното нарушение не се съдържа в специален закон, а в предходната

алинея 5 на чл. 135 от НК. Специфичното тук е, че при формулиране на състава на престъплението законодателят използва термина „повторно“. Дали деянието по чл. 135, ал. 6 от НК е повторно, ако е извършено в рамките на 5 годишния срок съобразно чл. 30 от НК, като няма специален закон, който да насочи към по-краткия от една година? Отново отговорът на този въпрос е отрицателен. Срокът по чл. 30 от НК не би следвало да се прилага, поради отсъствие на предпоставките, предвидени в него – липса на влязла в сила присъда за извършено престъпление.

За приложимостта на едногодишния срок може да послужи нормата на чл. 424, ал. 1 от НК, която препраща към разпоредбите на ЗАНН, включително и за административното нарушение по чл. 135, ал. 5, предхождащо извършването на престъпление по чл. 135, ал. 6 от НК. В кодифицирания административното наказване закон, съобразно параграф 1, ал. 2 от ДР на ЗАНН, предвиденото наказание за повторно нарушение се налага, когато нарушението е извършено в едногодишен срок от влизането в сила на акт, с който е наложено административно наказание за нарушение от същия вид. Въпреки че разпоредбата на параграф 1, ал. 2 от ДР на ЗАНН е нова и е приета десетилетия след създадения състав в НК, понастоящем считам, че тя би следвало да намери приложение. Възприемането на противното становище и прилагането на 5 годишния срок по НК, вместо на едногодишния по ЗАНН, релевантен за повторността, не съответства на принципа за съразмерност и би довело до еднакво третиране на различни по тежест деяния. В единия случай е налице извършено престъпление за първи път, предхождано от административно нарушение от същия вид, а в другия случай – множество от престъпления, извършени при повторност. Принципът на пропорционалност е необходимо да бъде спазван не само при определяне на конкретното наказание, а и „при формирането на санкционната политика“²². Поради това срокът, релевантен за повторността на административните нарушения съобразно параграф 1, ал. 2 от ДР на ЗАНН, е една година, а не е пет години, както е по НК.

²² Вж. по-подробно **Сивков, Цв.** За принципа на пропорционалността /съразмерността/ в административното право. – De jure, 2024, № 1, с. 15.

Прилагането на едногодишния срок за престъпленията по чл. 135, ал. 6, по чл. 238, ал. 2, т. 2 и по чл. 343б, ал. 6 от НК, а не – на петгодишния срок, безспорно представлява известно разширително тълкуване на сравнително ясни и непротиворечиви разпоредби, които дефинират повторността на административните нарушения. Това са съответно разпоредбите на параграф 1, ал. 2 от ДР на ЗАНН, на чл. 89 от ЗРА и на § 6, т. 33 от ДР на ЗДвП. Допустимо ли е подобно тълкуване? В случая предложеното тълкуване е приемливо и допустимо, по няколко причини. Ново научно изследване обосновава необходимостта от преосмисляне на института на тълкуването в наказателното право.²³ Още повече, в случая по-краткият срок означава намаляване на интензитета на използваната на държавна наказателна репресия²⁴, тъй като прилагането на едногодишен, а не на петгодишен срок между извършените деяния е по-благоприятно за лицето.

Другият възможен подход за определяне на приложимия срок между деянията (административното нарушение и престъплението) е съобразно правната норма на чл. 86, ал. 1, т. 3 от НК. В административноправната доктрина е доказана тезата, че състоянието „предупреден“, респективно „наказан“ спрямо едно лице не трае вечно.²⁵ Както „състоянието на съдимост“²⁶ в наказателното право не може

да бъде безкрайно, така и в административнонаказателното право е недопустимо фактът на извършеното и наказано административно нарушение да тежи на нарушителя неограничено във времето. Обратното би довело до по-неблагоприятно третиране на лице, извършило административно нарушение, в сравнение с лице, което е извършило престъпление.

В бъдеще, за да бъде избегната необходимостта от подобно тълкуване на наказателноправни норми, би следвало за всяка една от административните преюдиции по НК изрично да бъде посочен или определен в правната норма периодът, в който следва да е извършено престъплението спрямо предхождащото го по време и наказано административно нарушение.

При анализа на „особените“ множества, въпреки че се отнася и за другите множества, е най-удачно да се постави акцент върху следното. Връзката между отделните правонарушения е нормативно установена. Тя не е каузална, не е причинно-следствена. Правната норма определя кои деяния се намират в определена връзка помежду си. Именно, заради установеното от правната норма, те образуват правно множество.

Този въпрос е съществен и възниква като проблем в теорията по отношение на тези особени множества, състоящи се от административно нарушение и престъпление.

²³ Вж. повече **Велчев, Б.** За разширителното тълкуване в наказателното право. – Юридически свят, 2023, № 1, с. 37. В статията авторът доказва необходимостта и допустимостта на разширителното тълкуване в наказателното право, стига то да се извършва с повишено внимание и да води до разкриване на истинския смисъл на закона.

²⁴ Вж. по-подробно **Стойнов, Ал.** Наказателно право. Обща част. София: Сиела, 1999, с. 91, относно възможността за разширително тълкуване в наказателното право. В подобен смисъл е схващането, според което разширителното тълкуване в наказателното право е допустимо, „само доколкото се касае до изключване или намаляване на наказуемостта, но не и до нейното обосноваване или увеличаване“ – вж. **Долапчиев, Н.** Наказателно право. Обща част. София: Издателство на БАН, 1994. Фототипно издание на **Долапчиев, Н.** Наказателно право. Том първи. Обща част. Шесто издание. София: 1945, с. 72.

²⁵ Вж. повече **Стоев, С.** Научно-практически коментар към закона за административните нарушения и наказания. София: Наука и изкуство, 1975, с. 102 и сл. Авторът обосновава тезата, че едногодишният срок по чл. 86, ал. 1, т. 3 от НК трябва да се прилага и за административните нарушения. По-подробно относно аргументацията вж. параграф 3, т. 1 от глава втора на настоящия труд, както и мотивите към посочените там Постановление № 7 от 21.11.1985 г. на Пленума на Върховния съд на НРБ по н.д. № 4/1985 г. и Тълкувателно решение № 2 от 28.02.2018 г. на ОСНК на ВКС, постановено по тълк. дело № 2 от 2017 г.

²⁶ За приложимостта на института на реабилитацията дори в случаите, при които наложеното наказание по НК не е изпълнено, вж. **Марков, Р.** За допустимостта на реабилитацията при изтекла давност по чл. 82 НК. – Съвременен право, 2013, № 1, с. 7–16.

Връзката между отделните нарушения и при „обикновените“ множества от административни нарушения (повторност и системност на административните нарушения) също не е каузална, а е правна. Но за тях в доктрината никой не възразява за липса на връзка между отделните деяния. На критика са подложени административните преюдиции с довода, че законодателят създава състав на престъпление, за самостоятелни административни нарушения, които нямат връзка помежду си.²⁷ Този извод не може да бъде споделен. Извършването на следващо противоправно деяние от същия вид след извършеното първо административно нарушение се санкционира по-тежко посредством предвидения престъпен състав и въз основа на предвидената нормативна връзка между отделните противоправни деяния. „Нормативната връзка не е причинна връзка“²⁸. Установяването ѝ в правната норма е за постигане на определена цел.²⁹ Този общотеоретичен постулат в своята пълнота важи и за правно регулираните множества от неправомерни деяния.

Установената в закона нормативна връзка между отделните правонарушения по отношение на субекта, по материя и по време, формира правно регулирано множество и позволява налагането на по-тежки санкции спрямо деянието, което ако беше извършено за първи път, не би се санкционирало като престъпление. Деянието, извършено за пореден път, при идентични характеристики с първото, е с по-висока обществена опасност от него.

По-високата степен на обществена опасност произтича от факта на повторното

извършване на деяние от същия вид след като спрямо лицето е наложено административно наказание по съответния ред. Осъществена административнонаказателна отговорност не е постигнала заложените в чл. 12 от ЗАНН цели – да предупреди и да превъзпита нарушителя. В непродължителен период от време от извършване на административното нарушение, той извършва второ деяние от същия вид, което съставлява престъпление.

Следващият съществен въпрос от правната характеристика на разглежданите множества е: дали административното нарушение е елемент от съдържанието на престъплението.

Административното нарушение е елемент само от структурата на правното множество като мисловна логическа конструкция. Първото деяние е самостоятелно, противоправно, наказуемо деяние. То не е и не може да бъде елемент от съдържанието на второто деяние, осъществяващо състава на престъплението. Приемането на теза, че предшестващото административно нарушение е част от извършеното престъпление, би довело до конфликт с принципа „non bis in idem“.³⁰ Административното нарушение веднъж е наказано и не е допустимо втори път за това деяние спрямо лицето да бъде дирена наказателна отговорност.

Редица руски изследователи критикуват административните преюдиции като сочат, че те размиват границите между административните нарушения и престъпленията.³¹ Някои автори поддържат схващането, че административните преюдиции противоречат на

²⁷ В този смисъл вж. **Лопашенко, Н.А.** Административной преюдиции в уголовном праве – нет! – Вестник Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2011, № 3, с. 64–71, с. 68, цит. по **Анисимов, В.Ф., Акинина, Н. Ю.** Обоснованность..., с. 205.

²⁸ **Ташев, Р.** Обща теория на правото. Основни правни понятия. Четвърто преработено и допълнено издание. София: Сиби, 2010, с. 195.

²⁹ Вж. по-подробно пак там.

³⁰ В този смисъл вж. **Михайлов, Д.** Проблеми на наказателното право. Обща част. София: Сиела, 2007, с. 598 и сл.

³¹ **Шемякин, Д.В.** Проблемные вопросы использования административной преюдиции в уголовном праве. – Российский следователь, 2015, № 15, с. 45–47, **Земцова, А.А.** Перспективы либерализации уголовного закона... посредством административной преюдиции. – Эж-Юрист, 2016, № 10, с. 4–5, **Мамхягов, З.З.** О допустимости использования административной преюдиции в уголовном законодательстве. – Административное право и процесс, 2015, № 8. Цит. по: **Новикова, Е.В.** Административная преюдиция: дискуссия продолжается. – Вестник Университета имени О.Е. Кутафина (МГЮА), 2018, № 12, с. 105–112, с. 111.

принципа „non bis in idem“.³² Използването на административни преюдиции в българския НК не засяга този принцип. Подходът към административните преюдиции през призмата на правните множества доказва тази теза. Както при „обикновените“ множества, състоящи се само от административни нарушения или само от престъпления, да се твърди, че съставите, санкциониращи по-тежко повторното административно нарушение, респ. – повторното престъпление, засягат правилото „non bis in idem“, е абсурдно.

При разглежданите особени множества по НК, второто деяние, осъществяващо състава на престъплението, е самостоятелно противоправно деяние. То остава общественоопасно дори и да не беше извършено административното нарушение преди него. За това второ деяние следва да бъде понесена предвидената в закона отговорност. Съставът на престъплението, включващ административната преюдиция, няма за цел да санкционира първото деяние, за което е реализирана административнонаказателната отговорност. Извършителят се санкционира съобразно престъпния състав заради второто деяние, поради което няма противоречие с принципа „non bis in idem“.

Извършеното административно нарушение (първото деяние) не е част, от второто деяние, осъществяващо състава на престъплението. Наказването на първото деяние като административно нарушение е част от обстоятелствата, при които е извършено второто неправомерно деяние. Наложено административно наказание за първото деяние е обстоятелство, което квалифицира второто деяние като престъпление и изисква използването на по-сериозна по вид държавна принуда спрямо него. Това квалифициращо обстоятелство трябва да бъде установено по съответния ред.

Прочитът на текстовете на престъпните състави, предмет на настоящия анализ, установява, че описанието на квалифициращото обстоятелство в различните текстове от закона не е еднотипно. Една част от тях посочват, че

деецът е извършил престъпното деяние „след като е наказан за същото деяние по административен ред“, други употребяват израза „ако му е налагано административно наказание за такова деяние“, а трети съдържат изискване за „влязло в сила наказателно постановление“ по първите деяния. Условие, да има „влязло в сила наказателно постановление“ по първите деяния, съставляващи административни нарушения, съдържат изрично престъпните състави на чл. 238, ал. 2, т. 2 и чл. 232, ал. 4 от НК. Разпоредбите на чл. 296, ал. 3, чл. 343б, ал. 6, чл. 343в, ал. 1 и ал. 2 от НК сочат, че престъплението е извършено от дееца след като е наказан за същото деяние по административен ред. В подобен смисъл, но не идентична, е и разпоредбата на чл. 218б, ал. 2, т. 2, втората хипотеза, от НК, която съдържа изразът „ако му е налагано административно наказание за такова деяние“. Смисълът, вложен в израза „ако му е налагано административно наказание за такова деяние“, не е идентичен с формулировката „след като е наказан за същото деяние по административен ред“, тъй като е с по-широко съдържание. Наложено административно наказание, съобразно втората хипотеза на чл. 218б, ал. 2, т. 2 от НК, е възможно да е заради извършено административно нарушение и съответно наказано по административен ред, съобразно чл. 218б, ал. 1 от НК, но също така „налагането на административно наказание за такова деяние“ при липса на конкретно означение в текста относно ‘административния ред’ означава, че е възможно в предвидените от закона случаи, то да е наложено и по съдебен ред.³³

Специфична е нормата на чл. 135, ал. 6 от НК, която не поставя подобни изисквания. Но тя е единствената от разглежданите състави, в която като характеристика на престъпното деяние е включен терминът „повторно“. Употребата на термина „повторно“ навежда на мисълта, че за да е повторно деянието, първото е необходимо да е установено по съответния ред с влязъл в сила акт. Това е така,

³² Вж. **Шемякин, Д.В.** Проблемные вопросы использования административной преюдиции..., с. 45-47.

³³ Като пример би могло да се посочи освобождаването от наказателна отговорност на основание чл. 78а от НК за извършено престъпление с налагане на административно наказание по реда на глава 28 от НПК. Наложено административно наказание по чл. 78а от НК е за престъпление, а не – за административно нарушение.

тъй като повторността по българското право, както на престъпленията, така и на административните нарушения, изисква като задължителна предпоставка наличието на влязъл в сила правораздавателен акт за предходното деяние (агр. от чл. 28, ал. 1 от НК, съответно – от параграф 1, ал. 2 от ДР на ЗАНН).

Както при „обикновената“ повторност на административните нарушения, така и при усложнените разгледани състави по НК няма изискване наложено административно наказание да е изпълнено. Квалифициращото обстоятелство, лицето да е наказано за същото деяние по административен ред, ще е налице, когато въпросът за отговорността по отношение на него е решен по окончателен начин с влязъл в сила правораздавателен акт. Целенасочена е употребата на термина ‘правораздавателен акт’, тъй като наказателното постановление е само един от актовете, с които е възможно да приключи административнонаказателното производство. Административно наказание може да бъде наложено и със споразумение (съобразно измененията в ЗАНН – обн., ДВ, бр. 109 от 22.12.2020 г., в сила от 23.12.2021 г.), така също и със съдебно решение.³⁴ След промените в НПК от 2017 г. (обн., ДВ, бр. 63 от 2017 г., в сила от 05.11.2017 г.) и съобразно новата алинея б на чл. 305 от НПК административно наказание би могло да се наложи и с присъда.

Видът на правораздавателния акт, касаещ извършеното административно нарушение, не е съществен проблем. За възникване на наказателна отговорност, съобразно анализирания състави от НК, е по-важно преди

извършването на второто деяние (престъплението), с влязъл в сила правораздавателен акт да е сложен край на спора относно първото деяние (административното нарушение). Вследствие на влизането си в сила актът придобива неповратимост, непререшаемост, стабилност, необжалваемост и още неотменимост.³⁵

Някои автори, които не са привърженици на административните преюдиции, изтъкват, че този правораздавателен акт не е издаден от съд, а от административен орган.³⁶ Същите сочат, че е налице противоречие с чл. 6 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (Конвенцията).³⁷ На тези техни доводи противостоят следните аргументи. По българското право въпросът за налагане на административно наказание не е изключено да бъде решен и от съд. Дори и в повечето случаи решаващият спора орган да не е съдебен, а – административен орган, то на основание възприетата у нас обща клауза за оспорване, издадените от него наказателни постановления подлежат на съдебен надзор, като той е двуинстанционен. Т.е. винаги е възможно невлезлите в сила наказателни постановления да бъдат проверени от съд посредством редовния способ за контрол. След влизането им в сила и при наличие на основанията по чл. 70, ал. 2 от ЗАНН евентуално би могъл да се развие и извънредния способ за контрол. Правната теория определя производството по възобновяване като извънреден способ за контрол, а основанията, при които е възможно да бъде задействан – като ‘извънредни’.³⁸ Възобновяването по ЗАНН, подобно на възобновяването на наказателни дела по

³⁴ Вж. **Сивков, Цв.** Измененията в Закона за административните нарушения и наказания от 2020 г. Коментар. София: Сиела, 2021, с. 18.

³⁵ Вж. **Стайнов, П.** Административно правосъдие. София: Стопанско развитие, 1936, с. 16; **Дерменджиев, Ив.** Административни нарушения и наказания. София: Наука и изкуство, 1981, с. 89. и сл., **Павлов, Ст.** Наказателен процес на Република България. Особена част. Под редакцията на **Д. Михайлов и М. Лулев.** София: Сиби, 1997, с. 317.

³⁶ Вж. по-подробно цитираните автори в статията на **Ямашева Е. В.** К вопросу о восстановлении института административной преюдиции..., с. 71.

³⁷ Ратифицирана със закон, приет от НС на 31.07.1992 г. – ДВ, бр. 66 от 1992 г. В сила за Република България от 07.09.1992 г. (обн., ДВ, бр. 80 от 02.10.1992 г.).

³⁸ Вж. **Сивков, Цв.** Административно право и административен процес. Плевен: Издателски център МУ – Плевен, 2013, с. 232, както и **Костов, Д., Д. Хрусанов.** Административен процес на Република България. София: Сиби, 2011, с. 358, **Хрусанов, Д.** Административно правораздаване. Лекции. София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 2010, с. 24.

реда на НПК, е извънстанционен способ за контрол.³⁹

И двата способа за контрол се развиват пред съд, т.е. дори наказателното постановление да е акт на административен орган, правото на справедлив съдебен процес по смисъла на чл. 6 от Конвенцията е гарантирано в пълен обем.⁴⁰

Друга част от критиките срещу съществуването изобщо на административни преюдиции в наказателното право, съдържат доводи, че лицето е възможно да не е участвало в административнонаказателното производство и да не знае за предприетите действия по налагане на административното наказание за деянието, предхождащо престъплението. С измененията в ЗАНН (обн., ДВ, бр. 109 от 22.12.2020 г., в сила от 23.12.2021 г.) правната уредба на възобновяването претърпя съществени промени. Разшириха се основанията за възобновяване, като в т. 7 на чл. 70, ал. 2 бе създадено ново извънредно основание, приложимо в случай, че нарушителят е бил лишен от възможност да участва в приключилото производство. С измененията е преодоляна и критикуваната десетилетия наред слабост в ЗАНН, непозволяваща на нарушителя да поиска възобновяване на производството.⁴¹ Освен кръга лица, измененията в ЗАНН разшириха и кръга актове, които могат да бъдат преразгледани по пътя на възобновяването.⁴²

Нарушителят *de lege lata* разполага с достатъчно средства за защита срещу невялзлото и срещу влязлото в сила наказателно постановление, издадено заради извършеното от него административно нарушение.

Влезлият в сила правораздавателен акт по приключилото административнонаказателно производство принципно е задължителен за наказателния съд, който разглежда наказателното дело, образувано за престъпление по някой от съставите, изследвани в настоящата статия. Зачитането на влезлия в сила акт е обвързано с редица основополагащи правни принципи – на правна сигурност, *non bis in idem*, *res judicata* и др. Съобразно максимата „*res judicata pro veritate habetur*“, останала още от римското право, установеното с влезлия в сила правораздавателен акт е истинно и безспорно.⁴³ Обвързващият ефект и стабилността на влезлия в сила правораздавателен акт изискват страните да приемат за правилно и истинно установеното с влезлия в сила правораздавателен акт и да преустановят правния спор.

Така че, връщайки се към особените правни множества по НК, включващи административно нарушение и престъпление, за наказателния съд е задължително установеното с влезлия в сила правораздавателен акт (бил той и наказателно постановление). Недопустимо е наказателният съд да упражнява косвен правораздавателен надзор върху неговата законосъобразност. Той е обвързан с влезлия в сила правораздавателен акт така, както би бил обвързан и от влязла в сила присъда, относно въпросите извършено ли е деянието, съставляващо административно нарушение, виновен ли е нарушителят, наказуемо ли е деянието.⁴⁴ Обратното, незачитането, несъобразяването с решенето по правния спор за първото деяние, би довело до засягане на

³⁹ Вж. Митов, Г. Съдебни актове, подлежащи на проверка по реда на възобновяването на наказателни дела. – *De jure*, 2011, № 1, с. 31.

⁴⁰ Повече за съдържанието на правото на справедлив съдебен процес по смисъла на Конвенцията вж. Чакърова-Димитрова, Из. Разумният срок в административния процес. Велико Търново: Фабер, 2017, с. 81–87.

⁴¹ Вж. Дерменджиев, Ив. Административни нарушения и наказания..., с. 156; Сивков, Цв. Административно наказване. Материалноправни и процесуални проблеми. София: Софи-Р, 1998, с. 104; Хрусанов, Д. Дискусионни разрешения на Закона за административните нарушения и наказания. – *De jure*, 2012, № 2, с. 7, и редица други юристи.

⁴² Повече за актовете, които могат да бъдат обжалвани, и за актовете, които могат да бъдат преразгледани по реда на възобновяването, вж. Чакърова-Димитрова, Из. Актовете по ЗАНН, попадащи в обхвата на прякото административно правораздаване след измененията в закона от края на 2020 година. – *De jure*, 2021, № 2, с. 223–228.

⁴³ Вж. Ташев, Р. Теория за правната система. Второ издание. София: Сиби, 2007, с. 143.

⁴⁴ Относно съдържателния характер на наказателното постановление като правораздавателен акт и неговата прилика с присъдата в наказателния процес вж. Дерменджиев, Ив., Д. Костов, Д. Хрусанов.

принципа ‘non bis in idem’.⁴⁵ Несъобразяването от наказателния съд с влялото в сила наказателно постановление е равносилно на преразглеждане на въпрос, който е решен със сила на пресъдено нещо.

Това обаче не означава, че не е необходимо всички елементи от субективната страна на престъплението да бъдат доказани по безспорен и несъмнен начин. Практически възниква проблем, ако наказателното постановление е било връчено по реда на чл. 58, ал. 2 от ЗАНН и нарушителят не знае, че му е наложено административно наказание преди извършване на престъплението.⁴⁶ В тази хипотеза знанието на дееца за проведеното и приключило административнонаказателно производство за предходното деяние от същия вид е от решаващо значение за наказуемостта на последващото деяние като престъпление.

За наличие на квалифициращото обстоятелство – нарушителят да е наказан за предходно административно нарушение, предвидено в престъпните състави, е без значение видът на акта (решение, наказателно постановление, споразумение и др.). Същественото е актът да е станал окончателен, да е придобил формална и материална законна сила⁴⁷, както и нарушителят да е узнал за наложеното му

административно наказание преди извършване на престъплението.

Направената характеристика позволява да бъдат изведени общите условия, при които възникват особените множества, регулирани от посочените състави по НК. Кумулативно е необходимо да бъдат осъществени следните предпоставки: да са извършени от едно лице две деяния от един и същи вид, като първото деяние осъществява състав на административно нарушение⁴⁸, за него на лицето да е наложено административно наказание с влязъл в сила правораздавателен акт, второто деяние да е извършено след наказване на първото в определен от закона срок и в Особената част на НК да е предвиден състав на престъпление за извършване на деяние от същия вид като наказаното административно нарушение.

Без съмнение въвеждането на административни преюдиции в някои престъпни състави в Особената част на НК представлява „специфична законодателна техника“⁴⁹. В наказателния процес административните преюдиции е възможно да създават трудности при „верификация на фактите“⁵⁰. Но така или иначе те са част от действащото законодателство, като не само не се ограничават тяхното използване, а напротив създават се нови престъпни състави, съдържащи административни

Административно право на Република България. Обща част. Пето преработено и допълнено издание. София: Сиби, 2012, с. 336.

⁴⁵ По въпросите защо нарушаването на ‘res judicata’ води до нарушаване на ‘non bis in idem’ и защо принципът ‘non bis in idem’ е гаранция за стабилността на правораздавателните актове, вж. **Чакърва-Димитрова, Из.** Принципът ‘non bis in idem’ в административнонаказателното право на Република България. Велико Търново: Фабер, 2020, с. 79.

⁴⁶ По този проблем ВКС е имал повод да се произнесе с Тълкувателно решение № 1 от 7.06.2016 г. като е приел, че: „Субективната страна на състава на престъплението по чл. 343в, ал. 2 от НК в случаите, когато наказателното постановление за санкциониране на дееца по административен ред за управление на моторно превозно средство без съответно свидетелство за управление е връчено по реда на чл. 58, ал. 2 от ЗАНН, подлежи на доказване чрез всички способности на доказване по НПК и с всички доказателства и доказателствени средства. Недопустимо е умисълът на дееца за извършване на това престъпление да се обосновава само от законовата фикция по чл. 58, ал. 2 от ЗАНН.“

⁴⁷ Повече за формалната и материалната законна сила на правораздавателните актове вж. **Стайнов, П.** Особените юрисдикции в областта на администрацията. София: Наука и изкуство, 1956, с. 55 и сл., както и **Стайнов, П., А. Ангелов.** Административно право на Народна Република България. Обща част. София: Наука и изкуство, 1957, с. 244.

⁴⁸ Единствено съобразно престъпния състав на чл. 238, ал. 2, т. 2 от НК деянията са поне три – първите две са административни нарушения по ЗРА, а третото е престъпление по чл. 238, ал. 2, т. 2 от НК, вж. повече по-горе.

⁴⁹ **Салкова, Ек., Д. Дончева.** Конструирание на състава на престъплението чрез административни преюдиции..., с. 276.

⁵⁰ Вж. по-подробно, пак там, с. 277.

преюдиции (като например чл. 343б, ал. 6 от НК – обн., ДВ, бр. 67 от 2023 г.). В правната наука е изразено мнение, че е възможно и за други деяния да се предвиди наказване по „административен ред, а само при повторност да водят до отговорност по НК“⁵¹. Постепенното разширяване на приложното поле на административните преюдиции налага тяхното познаване и изучаване.

Представената характеристика позволява възприемането на административните преюдиции от гледна точка на правните множества. Научният анализ онагледява несъстоятелността на посочените критики в началото на статията. Второто деяние, същото по вид, не е същото по своя интензитет като първото. Неговата обществена опасност е различна. Разглеждането на административната преюдиция в контекста на правното множество оправдава използването на по-тежка по вид държавна наказателна репресия за последващото деяние.

Настоящата статия очертава по нетрадиционен начин общите закономерности на престъпните състави в НК, включващи предходно административно наказване. Детайлното разглеждане на обекта, обективната и субективната страна, субекта и наказуемостта по всеки един от тези състави надхвърля целта на тази статия и би могло да представлява интерес за бъдещи научни разработки.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

Анисимов, В.Ф., Акинина, Н.Ю. Обоснованность уголовно-правовых норм с административной преюдицией. – Вестник Томского государственного университета, 2018, № 453. // **Anisimov, V.F., Akinina, N.Yu.** Obosnovannosty ugovolno-pravovh norm s administrativnoy preyuditsiey. – Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta, 2018, № 453.

Антонова, Т.Л. Административная преюдиция в уголовном законодательстве России и зарубежных стран. – Символ науки, 2018, № 3. // **Antonova, T.L.** Administrativnaya preyuditsia v ugovolnom zakonodatelystve Rossii i zarubezhnh stran. – Simvol nauki, 2018, № 3.

Богданов, А.В. Административная преюдиция и реализация принципов справедливости и законности в уголовном праве. – Труды Академии управления МВД России, 2018, № 1. // **Bogdanov, A.V.** Administrativnaya preyuditsia i realizatsia printsiptov spravedlivosti i zakonnosti v ugovolnom prave. – Trud Akademii upravlenia MVD Rossii, 2018, № 1.

Велчев, Б. За разширителното тълкуване в наказателното право. – Юридически свят, 2023, № 1. // **Velchev, B.** Za razshiritelnoto talkuvane v nakazatelnoto pravo. – Yuridicheski svyat, 2023, № 1.

Велчев, Б. Обществената опасност и българското наказателно право. София: Сиела, 2017. // **Velchev, B.** Obshtestvenata opasnost i balgarskoto nakazatelno pravo. Sofia: Siela, 2017.

Войнов, М., Ал. Милев. Латинско-български речник. Четвърто стереотипно издание. София: Наука и изкуство, 1990. // **Voynov, M., Al. Milev.** Latinsko-balgarski rechnik. Chetvarto stereotipno izdanie. Sofia: Nauka i izkustvo, 1990.

Дерменджиев, Ив. Административни нарушения и наказания. София: Наука и изкуство, 1981. // **Dermendzhiev, Iv.** Administrativni narushenia i nakazania. Sofia: Nauka i izkustvo, 1981.

Дерменджиев, Ив., Д. Костов, Д. Хрусанов. Административно право на Република България. Обща част. Пето преработено и допълнено издание. София: Сиби, 2012. // **Dermendzhiev, Iv., D. Kostov, D. Hrusanov.** Administrativno pravo na Republika Bgaria. Obshta chast. Peto preraboteno i dopalmeno izdanie. Sofia: Sibi, 2012.

Долапчиев, Н. Наказателно право. Обща част. София: Издателство на БАН, 1994. Фототипно издание на **Долапчиев, Н.** Наказателно право. Том първи. Обща част. Шесто издание. София: 1945. // **Dolapchiev, N.** Nakazatelno pravo. Obshta chast. Sofia: Izdatelstvo na BAN, 1994. Fototipno izdanie na **Dolapchiev, N.** Nakazatelno pravo. Tom parvi. Obshta chast. Shesto izdanie. Sofia: 1945.

Иванчин, А.В. Конструирование состава преступления: теория и практика. Москва: Проспект, 2014. // **Ivanchin, A.V.** Konstruirovaniye sostava prestupleniya: teoriya i praktika. Moskva: Prospekt, 2014.

Костов, Д., Д. Хрусанов. Административен процес на Република България. София: Сиби, 2011. // **Kostov, D., D. Hrusanov.** Administrativen protses na Republika Bgaria. Sofia: Sibi, 2011.

Кузнецова, Н.Ф. Цели и механизм реформы Уголовного кодекса. – Советское государство и право, 1992, № 6. // **Kuznetsova, N.F.** Tseli i meha-

⁵¹ Вж. повече **Велчев, Б.** Обществената опасност и българското наказателно право. София: Сиела, 2017, с. 140 и сл.

nizm reform Uголовного кодекса. – Sovetskoe gosudarstvo i pravo, 1992, № 6.

Мамхягов, З.З. Понимание административной преюдиции в уголовном праве (законодательстве): основные доктринальные подходы. – Вестник Югорского государственного университета, 2021, № 2 (61). // **Mamhyagov, Z.Z.** Poni-manie administrativnoy preyuditsii v ugovolnom prave (zakonodatelystve): osnovne doktrinalnye podhod. – Vestnik Yugorskogo gosudarstvennogo universiteta, 2021, № 2 (61).

Марков, Р. За допустимостта на реабилитацията при изтекла давност по чл. 82 НК. – Съвременен право, 2013, № 1, с. 7-16. // **Markov, R.** Za dopustimostta na reabilitatsiyata pri iztekla davnost po chl. 82 NK. – Savremenno pravo, 2013, № 1, s. 7-16.

Марков, Р., Сл. Димитрова-Симеонова, П. Митрева, Р. Костадинова, Юл. Матеева, Пр. Марков. Наказателно право на Република България. Обща част. Второ актуализирано издание. София: Сиела, 2024. // **Markov, R., Sl. Dimitrova-Simeonova, P. Mitreva, R. Kostadinova, Yul. Mateeva, Pr. Markov.** Nakazatelno pravo na Republika Balgaria. Obshta chast. Vtoro aktualizirano izdanie. Sofia: Siela, 2024.

Митов, Г. Съдебни актове, подлежащи на проверка по реда на възобновяването на наказателни дела. – De jure, 2011, № 1. // **Mitov, G.** Sadebni aktove, podlezhashti na proverka po reda na vazobnovyavaneto na nakazatelni dela. – De jure, 2011, № 1.

Михайлов, Д. Проблеми на наказателно-то право. Обща част. София: Сиела, 2007. // **Mihaylov, D.** Problemi na nakazatelnoto pravo. Obshta chast. Sofia: Siela, 2007.

Новикова, Е.В. Административная преюдиция: дискуссия продолжается. – Вестник Университета имени О.Е. Кутафина (МГЮА), 2018, № 12. // **Novikova, E.V.** Administrativnaya preyuditsia: diskussia prodolzhaetsya. – Vestnik Universiteta imeni O.E. Kutafina (MGYuA), 2018, № 12.

Павлов, Ст. Наказателен процес на Република България. Особена част. Под редакцията на Д. Михайлов и М. Лулев. София: Сиби, 1997. // **Pavlov, St.** Nakazatelen protses na Republika Balgariya. Osobena chast. Pod redaktsiyata na D. Mihaylov i M. Lulev. Sofia: Sibi, 1997.

Родин, А.Ю., Ростокинский, А.В. Административная преюдиция и профилактика преступлений. – Образование и право, 2021, № 11. // **Rodin, A.Yu., Rostokinskiy, A.V.** Administrativnaya preyuditsia i profilaktika prestupleniy. – Obrazovanie i pravo, 2021, № 11.

Салкова, Ек., Д. Дончева. Конструирание на състава на престъплението чрез административни преюдиции. – В: Правото в XXI век – предизвикателства и перспективи. Том 2. Ред. съвет: **Ангел Шопов** – глав. ред. и др. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2023, с. 272 – 281. // **Salkova, Ek., D. Doncheva.** Konstruirane na sastava na prestaplenieto chrez administrativni preyuditsii. – V: Pravoto v XXI vek – predizvikelstva i perspektivi. Tom 2. Red. savet: **Angel Shopov** – glav. red. i dr. Plovdiv: Universitetsko izdatelstvo „Paisiy Hilendarski“, 2023, s. 272 – 281.

Сивков, Цв. Административно наказване. Материалноправни и процесуални проблеми. София: Софи-Р, 1998. // **Sivkov, Tsv.** Administrativno nakazvane. Materialnopravni i protsesualni problemi. Sofia: Sofi-R, 1998.

Сивков, Цв. Административно право и административен процес. Плевен: Издателски център МУ – Плевен, 2013. // **Sivkov, Tsv.** Administrativno pravo i administrativen protses. Pleven: Izdatelski tsentar MU – Pleven, 2013.

Сивков, Цв. За принципа на пропорционалността /съразмерността/ в административно-то право. – De jure, 2024, № 1. // **Sivkov, Tsv.** Za printsipa na proporsionalnostta /sarazmernostta/ v administrativnoto pravo. – De jure, 2024, № 1.

Сивков, Цв. Измененията в Закона за административните нарушения и наказания от 2020 г. Коментар. София: Сиела, 2021. // **Sivkov, Tsv.** Izmeneniyata v Zakona za administrativnite narushenia i nakazania ot 2020 g. Komentar. Sofia: Siela, 2021.

Стайнов, П. Административно правосъдие. София: Стопанско развитие, 1936. // **Staynov, P.** Administrativno pravosadie. Sofia: Stopansko razvitiie, 1936.

Стайнов, П. Особените юрисдикции в областта на администрацията. София: Наука и изкуство, 1956. // **Staynov, P.** Osobenite yurisdiktsii v oblastta na administratsiyata. Sofia: Nauka i izkustvo, 1956.

Стайнов, П., А. Ангелов. Административно право на Народна Република България. Обща част. София: Наука и изкуство, 1957. // **Staynov, P., A. Angelov.** Administrativno pravo na Narodna Republika Balgaria. Obshta chast. Sofia: Nauka i izkustvo, 1957.

Стоев, С. Административнонаказателни преюдиции и случаи на административнонаказателна отговорност по НК. – Социалистическо право, 1977, № 6. // **Stoev, S.** Administrativnonakazatelni preyuditsii i sluchai na administrativnonakazatelna otgovornost po NK. – Sotsialisticheskoto pravo, 1977, № 6.

Стоев, С. Научно-практически коментар към закона за административните нарушения и наказания. София: Наука и изкуство, 1975. // **Stoey, S.** Nauchno-prakticheski komentar kam zakona za administrativnite narushenia i nakazania. Sofia: Nauka i izkustvo, 1975.

Стойнов, Ал. Наказателно право. Обща част. София: Сиела, 1999. // **Stoynov, Al.** Nakazatelno pravo. Obshta chast. Sofia: Siela, 1999.

Ташев, Р. Обща теория на правото. Основни правни понятия. Четвърто преработено и допълнено издание. София: Сиби, 2010. // **Tashev, R.** Obshta teoria na pravoto. Osnovni pravni ponyatia. Chetvarto preraboteno i dopalнено издание. Sofia: Sibi, 2010.

Ташев, Р. Теория за правната система. Второ издание. София: Сиби, 2007. // **Tashev, R.** Teoria za pravната система. Vtoto издание. Sofia: Sibi, 2007.

Хаджийска-Йосифова, П. Обществена опасност като критерий за ограничаване на административни нарушения от престъпления. – *Studia Iuris*, 2024, № 1, с. 36-41. // **Hadzhiyska-Yosifova, P.** Obshtestvenata opasnost kato kritერიй za otgranichavane na administrativni narushenia ot prestaplenia. – *Studia Iuris*, 2024, № 1, s. 36-41.

Хрусанов, Д. Административно правораздаване. Лекции. София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 2010. // **Hrusanov, D.** Administrativno pravorazdavane. Lektsii. Sofia: UI „Sv. Kl. Ohridski“, 2010.

Хрусанов, Д. Дискусии за разрешаване на Закона за административните нарушения и наказания. – *De jure*, 2012, № 2. // **Hrusanov, D.** Diskusionni razreshenia na Zakona za administrativnite narushenia i nakazania. – *De jure*, 2012, № 2.

Чакърва-Димитрова, Из. Разумният срок в административния процес. Велико Търново: Фабер, 2017. // **Chakarova-Dimitrova, Iz.** Razumniyat srok v administrativnia protses. Veliko Tarnovo: Faber, 2017.

Чакърва-Димитрова, Из. Принципът „non bis in idem“ в административнонаказателното право на Република България. Велико Търново: Фабер, 2020. // **Chakarova-Dimitrova, Iz.** Printsipat „non bis in idem“ v administrativnonakazatelnoto

pravo na Republika Bgaria. Veliko Tarnovo: Faber, 2020.

Чакърва-Димитрова, Из. Актовете по ЗАНН, попадащи в обхвата на прякото административно правораздаване след измененията в закона от края на 2020 година. – *De jure*, 2021, № 2, с. 223-228. // **Chakarova-Dimitrova, Iz.** Aktovete po ZANN, popadashти v obhvata na pryakoto administrativno pravorazdavane sled izmeneniyata v zakona ot kraя na 2020 godina. – *De jure*, 2021, № 2, s. 223-228.

Чакърва-Димитрова, Из. Видове повторност на административните нарушения. – *Юридическо списание на НБУ*, 2024, № 1, с. 54-64. // **Chakarova-Dimitrova, Iz.** Vidove povtornost na administrativnite narushenia. – *Yuridicheskо spisanie na NBU*, 2024, № 1, s. 54-64.

Чакърва-Димитрова, Из. Повторност на административните нарушения съобразно ЗАНН – обща характеристика и предпоставки. – *De jure*, 2023, № 1, с. 19-28. // **Chakarova-Dimitrova, Iz.** Povtornost na administrativnite narushenia saobrazno ZANN – obshta harakteristika i predpostavki. – *De jure*, 2023, № 1, s. 19-28.

Чакърва-Димитрова, Из. Системност на административните нарушения – понятие и форми. – *De jure*, 2024, № 1, с. 17-30. // **Chakarova-Dimitrova, Iz.** Sistemnost na administrativnite narushenia – ponyatie i formi. – *De jure*, 2024, № 1, s. 17-30.

Шемякин, Д.В. Проблемные вопросы использования административной преюдиции в уголовном праве. – *Российский следователь*, 2015, № 15. // **Shemyakin, D.V.** Problemne vopros ispolzovania administrativnoy preyuditsii v ugovolnom prave. – *Rossiyskiy sledovately*, 2015, №15.

Ямашева, Е.В. К вопросу о восстановлении института административной преюдиции в уголовном законе России. – *Журнал российско права*, 2009, № 10. // **Yamashева, E.V.** K voprosu o vosstanovlenii instituta administrativnoy preyuditsii v ugovolnom zakone Rossii. – *Zhurnal rossiysko prava*, 2009, № 10.